

Schrijven met het mes tussen de tanden

De jonge **ISABEL ALLENDE** was zo kwaad over de scheve man-vrouwverhoudingen in het Chili van de jaren 60, dat haar moeder dacht dat er iets mis was met haar. In *Wat wij willen* schrijft Allende over haar leven als strijdbare vrouw. 'Ik stop mijn boosheid nog steeds in mijn werk, maar op persoonlijk vlak ben ik zachtmoediger geworden.'

Toen Isabel Allende opgroeide bestond de term 'feminisme' nog niet in haar land. In het uiterst katholieke, conservatieve en patriarchale Chili hadden vrouwen weliswaar kiesrecht, maar gelijke behandeling van de seksen stond verder niet op de agenda. Isabel Allende (78) was dus niet feministisch in de bekende zin van het woord. Wat ze wél was, was kwaad. Heel kwaad, de hele tijd. 'Ik zag hoe oneerlijk het leven was voor vrouwen als mijn moeder,' zegt ze. 'Mijn vader had haar achtergelaten met drie kleine kinderen, ze was volkomen afhankelijk van mijn opa en ooms, had zelf geen enkele inkomstenbron en moest als aantrekkelijke jonge vrouw ook nog haar reputatie bewaken. Ik aanbad mijn moeder, maar wilde nooit worden zoals zij.' De scheve verhoudingen om haar heen, maakten Isabel Allende opstandig en koppig. Ze wilde haar eigen keuzes maken en niet voorbestemd zijn iemands vrouw en moeder te worden. 'Ik zette overal vraagtekens bij. Bij wat mijn leraren vertelden, bij het verbod op echtscheiding, bij het geloof, en het idee dat God een man is. Mijn moeder dacht dat er iets mis was met me: hoe kwam haar dochter zo tegendraads? Ze was bezorgd, want op die manier zou ik nooit een echtgenoot strikken.'

Haar eigen grootvader stond voor het machismo waar Isabel Allende zo tegen ageerde, maar toch was ze dol op hem. Haar wereldberoemde debuutroman, *Het huis met de geesten*, kwam voort uit de brieven die ze hem schreef. 'Onze relatie was ambivalent,' zegt ze. 'Zijn opvattingen over de positie van de vrouw stonden lijnrecht tegenover de mijne, maar we waren close en ik bewonderde hem als mens. Op zijn beurt vond hij het tegen-natuurlijk dat ik hetzelfde wilde kunnen als mannen, maar hij accepteerde mijn rebelseid. Hij begreep dat afhankelijkheid niet bij mij paste. Toen ik trouwde met mijn eerste man, waarschuwde hij me zelfs: wie betaalt, bepaalt. En tegen mijn aanstaande echtgenoot zei hij: je zult haar moeten temmen als een paard. Haha, stel je voor!' Ze moet er nu nog om lachen. 'Alsof mijn man, een keurige, vriendelijke jongen, dat had gekund of zelfs maar gewild!'

Toen eind jaren 60 het feminisme ook in Chili zijn intrede deed en Isabel Allende voor het progressieve vrouwenmagazine *Paula* ging schrijven, had ze eindelijk een plek waar ze haar woede kwijt

kon. 'Nu kon ik die kanaliseren, door 'm te richten op specifieke thema's als abortus, scheiding, huiselijk geweld, prostitutie – dingen waar nog nooit eerder over was geschreven in Chili. Let wel, dit was in een tijd waarin niemand het woord vagina uitsprak; je zei het niet eens tegen je dokter. Dat was een van de taboes waar *Paula* over publiceerde. In zes jaar tijd heeft het blad in Chili de manier van denken over man-vrouwverhoudingen drastisch veranderd.'

Hoe ze destijds 'met het mes tussen de tanden' artikelen schreef, wordt duidelijk in haar nieuwste boek. *Wat wij willen* is een persoonlijk verhaal over haar leven als strijdbare vrouw. Het laat zich lezen als een ode aan het feminisme en als aanmoediging van de jongste generatie om te blijven vechten voor gelijke rechten. 'We hebben al veel bereikt, maar we zijn er nog lang niet,' zegt ze. 'Wereldwijd hebben vrouwen nog steeds te maken met systematische onderdrukking, psychisch en fysiek. Waarom is er wel een *war on drugs* en geen *war on violence against women*? We zullen die zelf moeten veroorzaken, de mannen doen het niet. Vrouwen moeten zich verenigen tot ze een kritische massa vormen die het patriërchaat kan vervangen door een vredelievend systeem.' Dat verenigen is ook op kleine schaal

belangrijk, vervolgt ze. Het geeft kracht om samen te komen en naar elkaars verhalen te luisteren. Zo maakt ze zelf deel uit van een 'vrouwencirkel', een groep leeftijdsgenoten met de intrigerende naam Zusters van Voortdurende Wanorde. 'We wisselen ervaringen uit, raden elkaar boeken aan en bespreken thema's als liefde en dood.' Lachend:

'Bij de oprichting was de kring heel spiritueel, er werd serieus gemediteerd. Sinds ik erbij ben, roken we wiet en drinken we champagne.'

Ze wordt milder naarmate ze ouder wordt, zegt ze. Maar niet als het om onrecht jegens vrouwen gaat. 'Dat maakt me nog altijd furieus; mijn bloed gaat

'Sinds ik bij de vrouwencirkel ben, roken we wiet en drinken we champagne'

ervan koken.' Via de Isabel Allende Foundation probeert ze daar iets aan te doen: de organisatie werkt onder meer aan verbetering van economische omstandigheden van vrouwen en vrije toegang tot anti-conceptie. 'Ik stop mijn boosheid nog steeds in mijn werk, maar op persoonlijk vlak ben ik zachtmoediger geworden. Onlangs ben ik voor de derde keer getrouwd.

Ik hoef niet meer te bewijzen hoe zelfstandig ik wel niet ben.' Haar huwelijk met Roger Cukras sloot ze op 77-jarige leeftijd. Voor haar hoofde hun liefde niet geformaliseerd te worden, maar Roger is wat dat betreft een traditionele man, zegt ze. 'Het was zijn kleindochter die de doorslag gaf. Die had aan de bibliothecaresse gevraagd of ze Isabel Allende kende. En na het vestigende antwoord had ze vrolijk "Die slaapt met mijn opa!" geroepen, haha. We zijn getrouwd omdat Roger de kleinkinderen geen slecht voorbeeld wilde geven. Maar ook omdat we erg verliefd zijn. Mensen vragen vaak hoe dat is, op mijn leeftijd.

Nou, precies hetzelfde als op je 20ste. Alleen hebben wij geen tijd te verliezen.'

Wat wij willen verschijnt bij de Wereldbibliotheek € 17,50

